

2001. november 30-án Kassán, a Szlovák Műszaki Múzeum (Slovenské Technické Múzeum, Košice) oszlopos termében a bányászati és erdészeti felsőoktatást folytató magyar, osztrák, cseh és szlovák intézmények (karok) vezetői (képviselői) Deklarációt írtak alá a Selmecei Akadémia történelmi hagyatékának rendezésére, a vitás kérdések tisztázására.

Előzmények

1735-ben az osztrák császári udvar, német oktatási nyelvű, bányászati-kohászati tanintézetet (Berg-Schule) hozott létre a magyar királyság területén, az ország akkori harmadik legnagyobb lakosságú városában, Selmecebányán (Schemnitz).¹ Az iskola célja műszaki, igazgatási és jogi vezető szakemberek képzése, elsősorban a Habsburg birodalom (kincstár) számára kiemelten fontos bányászat-kohászat, valamint a magánbányászat szakemberellátására. 1762. október 22-én Mária Terézia jelenlétében és jóváhagyásával határozat született az intézmény akadémiai szintre történő fejlesztéséről. 1770-re, három tanszék (Ásványtan-kémia-elméleti kohászat, Matematika-mechanika-gépészet, Gyakorlati bányászat) felállításával kiépült az akadémia (az intézmény neve: Bergakademie) és a *Systema Academiae Montanisticae* címen kiadott tantervi utasítás szerint megindult a bányászati-kohászati mérnökképzés. Az 1808-tól a főkamagrófi hivatal intézményeként működő erdészeti tanintézetet 1846-ban az akadémiához csatolták (az intézmény neve: Berg- und Forstakademie lett), ezzel megindult az erdészeti felsőoktatási képzés is.

Az 1867-es kiegyezést követően, 1872-ben az akadémia magyar állami intézmény (az intézmény neve: Bányászati és Erdészeti Akadémia) lett, a pénzügyminisztérium felügyelete alá került és az oktatás nyelve fokozatosan a magyar lett. Sajnos Selmecebánya és a térség ércelőfordulásainak kimerülésével a város lakosság száma, gazdasági, társadalmi, politikai súlya jelentősen lecsökkent, bár az akadémia szakmai-tudományos vezető szerepe megmaradt, így az intézmény Selmecebányáról történő elköltöztetésének igénye rendszeresen felmerült. Ezeket a törekvéseket a szakmai egyesületek némelyike, a város vezetése és polgársága folyamatosan ellenezte. Az irányító főhatóság jelentős fejlesztésekkel (1892: Erdészeti palota, 1900: Bányászati és Kohászati palota, Bányászati pavilonként is említve, 1912: Kémiai palota átadása), tandíjkedvezményekkel és támogatásokkal (Segélyező Egylet és a Mensa Academica) igyekezett az intézmény helyzetét javítani. 1904-ben az akadémia neve Bányászati és Erdészeti Főiskola elnevezésre változott.

¹ Zsámboki László (szerk.): Két és fél évszázad a bányamérnökképzés szolgálatában. Emlékkönyv, Selmecebánya, 1762. Miskolc – Košice, 2002. 11–78.

Az intézmény helyzetének részbeni stabilizálódását az első világháború megtörte, az anyagi támogatás lecsökkent, a hallgatók és oktatók többségét hadi szolgálatra rendelték. A hadi események hatására a Pénzügyminisztérium 1918 őszén elrendelte a Főiskola elköltöztetését. A már korábban is meglévő elköltözési törekvések megvalósulását a fájó történelmi események kényszerítették ki. Az intézmény új székhelye (kezdetben ideiglenes jelleggel) Sopron lett, ahol 1919. április 28-án kezdődtek az előadások. Sajnos a kialakult helyzetet a Trianoni békediktátum 1920-ban véglegesítette. Az Akadémia Sopronba történő áttelepülésével, közel két évszázad után, Selmecen megszűnt a bányászati, kohászati és erdészeti szakemberképzés.²

Selmecbánya, az Akadémia épületeivel, infrastruktúrájának egy részével, egyes történelmi és tárgyi emlékeivel, néhány áttelepülni nem szándékozó oktatóval és hallgatóval az újonnan megalakuló Csehszlovákiához került. Ez a történelmi tény sok tekintetben téves következtetések, megállapítások megtételére adott lehetőséget.³ Különösen a második világháborút követően erősödtek fel azok a nézetek, hogy a „selmeci Akadémia 1918-ban megszűnt”, a „magyarok ellopták a selmeci Akadémiát”. Az 1937-ben megalapított pozsonyi Szlovák Műszaki Egyetem (Slovenská Technická Univerzita v Bratislave) gyökereit is a selmecbányai Akadémiához kötik, azzal az indoklással, hogy „az akadémia működése 1919–1937 között csak szünetelt”, de a létrejött Szlovák Műszaki Egyetemmel a folytonosság helyre állt. A pozsonyi egyetemen az 1941/42. tanévben megindult a bányászati és kohászati mérnökképzés (1951-től önálló karként) is, amely 1952-ben Kassára települt át. A két ország közötti oktatási és kulturális kapcsolatok során az 1960-as évektől, de különösen az önálló szlovák állam 1993. január 1-én történő megalakulását követően folyamatos nézetkülönbséget és vitát jelentett az ősi selmeci Alma Mater történetének és tovább működésének kérdése és megítélése. A megalakult új ország kereste történelmét, gazdasági és kulturális örökségét, és a selmeci Akadémia ebből a szempontból is jelentős, nemzetközileg ismert és elismert kultúrtörténeti értéket jelentett. „Selmecbánya a szlovák műszaki felsőoktatás bölcsője és kezdete” – hirdetik konferenciákon és kiadványokban angol, német és szlovák nyelven.

Bonyolította a helyzetet az is, hogy a Sopronba áttelepült ősi Alma Mater keretei közül, 1949-ben kiszakították a bányászati és kohászati mérnökképzést, és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemhez (NME) csatolták, nem hivatkozva a két kar történelmi gyökereire, múltjára (a 11676-1/2007. szám alatt kiadott alapító okirat már megnyugtatóan rendezte ezt a kérdést). Ma már nem tudható, hogy 1949-ben ennek a problémának a megoldására, tudatosan vagy véletlen folytán, az új Nehézipari Műszaki Egyetem első rektorának azt a Szádeczky-Kardoss Elemért nevezték ki, aki Sopronban a Bányamérnöki kar (osztály) dékánja volt, ezzel a történelmi folytonosság megmaradt.

² Lásd továbbá a Soproni Szemle 2019. évi 3. számában a Bányászati és Erdészeti Főiskola Sopronba költözésének 100. évfordulójára megjelent tanulmányokat.

³ Lásd pl. Spektrum. Periodikum Slovenskej Technickej Univerzity v Bratislave, september R. 2002/2003 Ročník IX. (XLI.), 2002.

A Deklaráció előkészítése

A Bányamérnöki kar 1959-ben Miskolcra történt átköltözésével a korábban tagadott selmeci örökség, a tiltott selmeci diák hagyományok számos eleme (szaktestételek, diáknoták, balek-firma lét, valétálás, ballagás stb.) a Nehézipari Műszaki Egyetemen, Miskolcon is megjelent különösen a bányász és a kohász oktatók, valamint hallgatók körében. A hagyományos balek-oktatások keretében a bányász- és kohász-képzés (azaz karok) története, a selmeci és a soproni időszak is felelevenítésre került, kiemelve a selmeci Akadémia hazai és nemzetközi szerepét és jelentőségét, a selmeci szellemiséget. A hatvanas évek második felétől Miskolcon talán már mindenki számára elfogadott volt, hogy a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem, az utóbbi 1949-es alapítása ellenére, a bányász és kohász mérnökképzés révén, az 1735-ben megindított és 1770-re akadémiai rangra emelt, majd 1918-ban Sopronba áttelepült ősi selmeci intézmény történelmileg igazolható jogfolytonos utódintézményei.

A Nehézipari Műszaki Egyetem és a hasonló képzési profilú Kassai Műszaki Egyetem (Technická Univerzita v Košiciach) 1966-ban kötött barátsági és együttműködési szerződést, amelynek előkészítésében szlovák részről jelentős szerepet vállalt Prof. Ing. Dr. Ján Puzder CSC, a kassai Bányamérnöki kar (Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií, mai nevén Fakulta BERG) akkori dékánja. A kapcsolat első tíz éve inkább csak protokolláris jellegű volt. 1981-ben a Kassai Műszaki Egyetem megalapítása 30. évfordulójának központi ünnepségén a kassai intézmény történetét Selmecebányához kötik, de az is elhangzik, hogy „Magyarország elrabolta a selmeci Akadémiát”. Az elhangzottak ellenére a két kar kapcsolata, döntően a kassai Bányamérnöki karon dolgozó magyar kollégák révén, 1980–1990 között folyamatosan erősödött. Ezt bizonyította, hogy 1981-ben a két kar közösen tette rendbe Jászón a Faller család elhanyagolt síremlékét. Ez a család több bányász és kohász professzort adott a Selmeci Akadémiának. 1982-ben a kassai bányász kollégák szervezésében a miskolci Bányamérnöki kar vezetői, 3 napos szakmai program keretében felső-magyarországi bányászattörténeti emlékeket látogattak meg, melynek keretében Selmecebányán az Akadémia épületében is látogatást tettek.

1990-ben Dr. Ing. Marián Lichner lett Selmecebánya (Banská Štiavnica) polgármestere, aki 16 éven keresztül vezette a várost. Személye és a város iránti elkötelezettsége, realitásérzéke nagyon pozitív változásokat eredményezett a selmeci akadémia történelmi hagyatékának, emlékeinek megőrzése és elismertetése terén.⁴ Ennek eredményeként 1993-ban a város történelmi központja, benne az akadémia épületeivel, felkerült az UNESCO kulturális világörökségi listájára, és ez az Akadémia épületegyüttesének megőrzése szempontjából is biztosítékot jelentett. Jelentős város-rehabilitációs munkálatok, fejlesztések kezdődtek el, amelynek eredményeként a korábban „halott” városközpontból fokozatosan éledő, jelentős kulturális-turisztikai központ alakult ki. Lichner polgármester korán felismerte, hogy a város, az akadémiai épületegyüttes a történelmi előzményekre tekintettel, az 1918-ban Sopronba áttelepült intézmény, az onnan 1949-ben Miskolcra tovább

⁴ *Marián Lichner* a kolektív: Banská Štiavnica – svedectvo času. Banská Bystrica, 2002.

költöző karok hallgatói és oktatói, a magyar bányász, kohász és erdész szakmai közösség számára komoly érzelmi kötődést jelent, ezért kezdettől fogva nagyon jó kapcsolatokat ápolt Sopronnal és Miskolccal, a magyar szakmai szervezetekkel (OMBKE, OEE) is.

A Kassai Műszaki Egyetem Bányamérnöki Kara azonban nem tett le arról a szándékról, hogy történelmi gyökereit valamilyen módon a már önálló szlovák állam területén található Banská Štiavnica (Schemnitz, Selmezbánya) létrejött és működött Akadémiához kösse. A törekvések arra irányultak, hogy elfogadtassák, 1918-ban Selmezbányán az Akadémia megszűnt (nem elköltözött), illetve a képzés csak szünetelt, de az 1937-ben alapított pozsonyi Szlovák Műszaki Egyetemmel, az 1941-ben megindított, majd 1952-ben a Kassai Műszaki Egyetemre költöztetett bányászati és kohászati mérnökképzéssel a szlovák műszaki felsőoktatás folytatólagosan működik. A történelmi folytonosság elismeretése iránti törekvések megerősödése különösen az önálló szlovák állam 1993. január 1-én történt megalakulását követően volt érzékelhető.

2000–2007 között a Kassai Műszaki Egyetem BERG karának dékánja Prof. Dr. Ing. Pavol Rybár volt, aki kiemelt figyelmet szentelt ennek a kérdésnek. Történelmi ismeretei alapján, bár tisztában volt az Akadémia valódi történetével, mindent megtett annak érdekében, hogy a kar gyökereit valamilyen módon Selmezbányához kösse. Ennek érdekében 2000 júniusában meghívta Kassára a Miskolci Egyetem Bányamérnöki kar⁵ akkori dékánját és bejelentette, hogy a „Fakulta BERG a Selmezi Akadémia jogutóda” és kérte, hogy ezt az MFK ismerje el. Természetesen erre a kérésre az MFK dékánja részéről csak teljes elutasítás lehetett a válasz. Rybár dékán 2000 novemberében Prof. Dr. h.c. Dr. Kovács Ferenc akadémikus előkészítésével és kíséretében Sopronba és Leobenbe is ellátogatott, ahol az egyetem, ill. az érintett karok vezetőivel is ismertette és megvitatta javaslatait.

A 2000. év végén Rybár dékán miskolci látogatása során ismét felvetette egy Deklaráció gondolatát, továbbá a selmezi Akadémia 1762-es alapítása 240. évfordulójának 2002-ben Selmezbányán történő közös megünneplésének javaslatát is. A megbeszélés során elmondta, hogy tudja és elismeri, az akadémia 1918-ban Selmezcéről Sopronba költözött, és ott, illetve Miskolcon folytatja működését. Véleménye szerint „az akadémia épületegyüttese, tárgyi emlékei és történelmi iratanyagai részben Selmezbányán, a mai Szlovákia területén található, a képzést megalapozó és támogató bányászati, kohászati és erdészeti ipar létesítményei, iptörténelmi emlékei is”, és ez indokolja a szlovák bányászati-kohászati mérnökképzés gyökereit is az 1762-ben Mária Terézia által alapított Akadémiához kötni. E véleményre válaszul a Műszaki Földtudományi kar dékánja – a korábbi elutasítást fenntartva – megfogalmazta: „a tények alapján az nem vitatható, hogy az első világháborút követően létrejött nemzetállamokban 1918-után megalakult bányász, kohász és erdész mérnökképzések (Ostrava, Leoben, Zólyom, Kassa, Příbram) a selmezi akadémia mintájára szerveződtek, annak szellemiségét őrzik, magukénak vallják, de nem

⁵ A Miskolci Egyetem Bányamérnöki és Kohómérnöki Karai a képzési profiljaik megváltozása miatt nevet változtattak a 2000-es évek elején. Mai nevük: Műszaki Földtudományi kar (MFK) és Műszaki Anyagtudományi Kar (MAK).

tekinthetők jogutód intézményeknek, legfeljebb a szellemi örökséget viszik ezek az intézmények is tovább”.

Ez a megbeszélés alapozta meg az érdemi továbblépés lehetőségét és egy közösen elfogadható szöveg előkészítését. Pavol Rybár dékán 2001. március 14–15-ére a Kassa melletti Herľany-ba megbeszélésre hívta a soproni Erdőmérnöki, a miskolci Műszaki Földtudományi és Anyagtudományi karok (korábbi nevén Bányamérnöki kar és Kohómérnöki kar), a leobeni Montanuniversität, az ostravai és a zólyomi érintett karok vezetőit, képviselőit, valamint Selmechánya város polgármesterét. A találkozón Rybár dékán – az előzetes miskolci, soproni és leobeni megbeszélései alapján – előterjesztette az általa javasolt Deklarációra vonatkozó szövegtervezetét, amelyben valamennyi intézményt mint az Akadémia jogutód intézményét sorolta fel. A tervezettel kapcsolatosan a soproni és miskolci dékának azonnal elutasítást fogalmaztak meg. A vitát végül is a megbeszélésen a leobeni intézményt képviselő Prof. Dr. Ing. Dr. h.c. mult. Günter Fettweis megszólalása tisztázta és zárta le. A nemzetközileg elismert, a bányászat és a bányászati felsőoktatás történetében kiválóan tájékozott professzor a rá jellemző pontossággal és alaposággal, ismertette a történelmi tényeket. Levezette a Selmecei Akadémia történetét, kiemelve annak 1918-ban Sopronba költözését, majd a bányász és kohász képzések 1949–1959 közötti Miskolcra történő áttelepülését, amely tényekből egyértelműen kijelentette, csak a Soproni Egyetem (Erdőmérnöki kara) és a Miskolci Egyetem Bányamérnöki és Kohómérnöki kara⁶ tekinthető a Selmechányán 1762-ben Mária Terézia által alapított Bányászati, később Bányászati és Erdészeti Akadémia jogutód intézményeinek. Ezzel a hozzászólással, amelyet egy „harmadik fél” (sem Miskolc és Sopron, sem Kassa) tett meg, a vita lezárult, és a Deklaráció szövegének a hozzászólás értelmében történő átfogalmazásában mindenki egyetértett. Fettweis professzor a Deklaráció előkészítésének és aláírásának történetét 2007-ben teljes részletességgel közreadta.⁷

A Deklaráció-tervezet szövegének megfogalmazását Rybár dékán vállalta magára, azzal a kikötéssel, hogy a tervezetet minden érintett egyetértése esetén tekintjük csak elfogadottnak. A megbeszélésen résztvevők megállapodtak abban is, hogy aláírásra Selmechányán 2002 szeptemberében, az akadémia alapításának 240. évfordulóján kerüljön sor. A Deklaráció szövegtervezetével és a tervezett szeptemberi selmecei ünnepség programjavaslatával 2001 áprilisában Rybár dékán ismét végiglátogatta az érintett intézményeket és véglegesítette a szövegtervezetet. Ezt az Erdőmérnöki és Bányamérnöki karok dékánjai – akik erről előzetesen egyeztettek – azzal a kiegészítéssel fogadták csak el, hogy az aláíróknál e két intézmény esetében a jogutódlás és a jogfolytonos működés ténye megjelentetésre kerül.

⁶ Ld. az 5. jegyzetet.

⁷ Günter B.L. Fettweis: Über die „Deklaration der Fortführer des geistigen Erbes der berühmten Bergakademie in Schemnitz“ von 30. november 2001. – Res Montanarum. Zeitschrift des Montanhistorischen Vereins für Österreich (Leoben), 40 (Februar 2007), 11–27.

A HÍRES SELMECBÁNYAI

Bányászati Akadémia szellemi örökség követőinek ünnepélyes nyilatkozata

Mi, a Kassai Műszaki Egyetem Bányamérnöki, Környezetvédelmi, Irányítási és Geotechnológiai Kar képviselői a Kar hatvan éves alapításának és Karunknak a Kassai Műszaki Egyetemen való 50 éves fennállásának jubileumi ünnepségei alkalmából kijelentjük, hogy a híres Selmecbányai Bányászati Akadémia követőinek tartjuk magunkat és ütszeleiben tartjuk annak Selmecbányai keletkezésével és működésével kapcsolatos történelmi időpontokat:

1735 - a bányászati és rokon tudományok képzésének kezdete,
1762 - Mária Terézia uralkodói okirata által a Habsburg Birodalom területén megalapított első Bányászati Akadémia,
1770 - a Bányászati Akadémia teljes kori működésének kezdete.

Mi, a Bányá-, és Erdőmérnöki Kar képviselői:

Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kara, Miskolc, Magyar Köztársaság,
Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karu Sopron, Magyar Köztársaság,
Montanuniversität Leoben, Ausztria,
Hornicko-geologická fakulta Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava, Cseh Köztársaság,
Fakulta banieva, ekológie, riadenia a geotechnológie, Technickej univerzity v Košiciach, Košice, Szlovák Köztársaság,
Lesnicka Fakulta Technickej univerzity vo Zvolene, Zvolen, Szlovák Köztársaság.

kijelentjük, hogy

1. mindnyájan ilyen vagy egyéb módon a Selmecbányai Bányászati Akadémia szellemi örökösének tartjuk magunkat,
2. ütszeleiben tartjuk a Selmecbányai Bányászati Kar tanárainak és végzett hallgatóinak a természetükön múló, műszaki, jogi és közgazdasági tudományok területén hátrahagyott örökségének üzenetét, kiknek munkássága a több nemzetiségű Habsburg és később az Osztrák-Magyar Monarchia szellemi és anyagi gazdagságának részévé vált,
3. éltszertjük, hogy a híres Selmecbányai Bányászati Akadémia az alma matere a nyilatkozat által felsorolt utódállamokban Magyarországon és Csehszlovákiában alakultak meg,
4. munkásságunkkal és működésünkkel visszahozzuk a Selmecbányai Bányászati Akadémián uralkodó szellemet, hogy a jelenidőbeli egyszál Európá magys műveltségi, toleráns és szabad lelki polgárait neveljük fel,
5. kihasználjuk intézményeink hagyományos kapcsolatát az elkövetkezendő együttműködéshez az oktatás és művelődés azon területein, amelyekben tevékenykedünk és ezt az együttműködést hatékonyabbá tesszük.

A jelen Nyilatkozatot ünnepélyesen írták alá a kassai Szlovák Műszaki Múzeum Oszlopos termében.

A jelen Nyilatkozat szlovák, magyar és angol nyelven készült kétezeregyedik év november harmadikán, miközben a szlovák változat egyenrangú érvényességgel bír.

Selmecbányai Bányászati Akadémia jogutód
intézménye a Miskolci Egyetem (főnökök: Horváth György,
Bányamérnöki Karjának dékánja)

Montanuniversität Leoben
rektor

Fakulta banieva, ekológie, riadenia a geotechnológie,
Technickej univerzity v Košiciach
dékán

Selmecbányai fílozofarmestere

Selmecbányai Bányászati Akadémia jogutód
intézménye a Nyugat-Magyarországi Egyetem (alapítva 1735)
Erdőmérnöki Karjának dékánja

Hornicko-geologická fakulta
Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava
dékán

Lesnicka fakulta
Technickej univerzity vo Zvolene
dékán

1. kép. A Deklaráció magyar nyelvű változata (Miskolci Egyetem, Könyvtár, Levéltár, Múzeum)

A Deklaráció aláírása

A Deklaráció ünnepélyes aláírására, a megegyezés szerint, Selmecbányán 2002 szeptemberében került volna sor. Egy évvel korábban, 2001 szeptemberében azonban a Kassai Műszaki Egyetem vezetése nevében Prof. Dr. h.c. Ing. Juraj Sinay rektor részéről komoly támadás indult a Deklaráció aláírása ellen, fegyelmi eljárás megindítását is kilátásba helyezték. Rybár dékán a további támadások megelőzése érdekében javasolta a már minden tekintetben egyeztetett Deklaráció (1. kép) mielőbbi ünnepélyes aláírását. Az érintettekkel történt előzetes koordináció alapján az aláírásra 2001. november 30-án Kassán, a Szlovák Műszaki Múzeumban került sor (2. kép). A Deklaráció szövege a következő:

A HÍRES SELMECBÁNYAI

Bányászati Akadémia szellemi örökség követőinek ünnepélyes nyilatkozata

Mi, a Kassai Műszaki Egyetem Bányamérnöki, Környezetvédelmi, Irányítási és Geotechnológiai Kar képviselői, a Kar hatvan éves alapításának és Karunknak a Kassai Műszaki Egyetemen való 50 éves fennállásának jubileumi ünnepségei alkalmából kijelentjük, hogy a híres Selmecbányai Bányászati Akadémia követőiek tartjuk magunkat, és tiszteletben tartjuk annak selmecbányai keletkezésével és működésével kapcsolatos történelmi időpontokat:

1735 – a bányászati és rokon tudományok képzésének kezdete,

1762 – Mária Terézia uralkodó okirata által a Habsburg Birodalom területén megalapított első Bányászati Akadémia,

1770 – a Bányászati Akadémia teljes körű működésének kezdete.

Mi, a Bánya- és Erdőmérnöki Kar képviselői:

Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kara, Miskolc, Magyar Köztársaság,

Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara, Sopron, Magyar Köztársaság.

Montanuniversität, Leoben, Ausztria,

*Hornicko-geologicka Fakulta Visoké Školy Báňské-Teknické Univerzity Ostrava, Cseh Köztársaság
Fakulta banictva, ekológie, riadenia a geotechnológii, Technickej univerzity v Košiciach, Košice, Szlovák
Köztársaság,*

Lesnicka Fakulta Technickej univerzity vo Zvolene, Zvolene, Szlovák Köztársaság,

kijelentjük, hogy

- 1. mindnyájan ilyen vagy egyéb módon a Selmecbányai Bányászati Akadémia szellemi örököseinek tartjuk magunkat,*
- 2. tiszteletben tartjuk a Selmecbányai Bányászati Kar tanárainak és végzett hallgatóinak a természettudomány, műszaki, jogi és közgazdasági tudományok területén hátrahagyott örökségének üzenetét, kiknek munkássága a több nemzetiségű Habsburg, és később az Osztrák-Magyar Monarchia szellemi és anyagi gazdagságának részévé vált,*
- 3. elismerjük, hogy a híres Selmecbányai Bányászati Akadémia az alma matere a Nyilatkozat által felsorolt utódfőiskoláknak, melyek az Osztrák-Magyar Monarchia keletkezését és széthullását követően az utódállamokban Magyarországon és Csehszlovákiában alakultak meg,*

4. munkásságunkkal és működésünkkel visszahozzuk a Selmebányai Bányászati Akadémián uralkodó szellemet, hogy a jövőbeli egyesült Európa magas műveltségű, toleráns és szabad lelkű polgárait neveljük fel,
5. kihasználjuk intézményeink hagyományos kapcsolatait az elkövetkezendő együttműködéshez az oktatás és művelődés azon területein, amelyekben tevékenykedünk és ezt az együttműködést hatékonyabbá tesszük.

A jelen Nyilatkozatot ünnepélyesen írták alá a Kassai Szlovák Műszaki Múzeum oszlopos termében.
A jelen Nyilatkozat szlovák, magyar és német nyelven készült 2001. év november 30-án, miközben
mindhárom változat egyenrangú érvényességgel bír.

Selmebányai Bányászati Akadémia jogutód
intézménye a Miskolci Egyetem (alapítva 1735)
Bányamérnöki Karának dékánja

Selmebányai Bányászati Akadémia jogutód
intézménye Nyugat-Magyarországi Egyetem (alapítva 1735)
Erdőmérnöki Karának dékánja

Montanuniversität, Leoben
rektor

Hornicko-geologická Fakulta
Visoké Školy Báňské - Technické Univerzity Ostrava
dékán

Fakulta banictva, ekológie, riadenia a geotechnológie,
Technickej univerzity v Košiciach
dékán

Lesnicka Fakulta
Technickej univerzity vo Zvolene
dékán

Selmebánya főpolgármestere

Az aláíró intézmények és személyek: Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi kar részéről Dr. Bóhm József dékán; Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki kar részéről Prof. Dr. Mészáros Károly dékán; Montanuniversität Leoben nevében Univ.-Prof. Dipl.-Ing. Dr.-Ing. Dr. h.c. Albert F. Oberhofer rektorhelyettes,⁸ az Ostravai Műszaki Egyetem Bányászati és Geológiai kar részéről Prof. Dr. Jaroslav Dvořáček dékán; Kassai Műszaki Egyetem Bányamérnöki, Környezetvédelmi, Irányítási és Geotechnológiai kar (Faculta BERG) részéről Prof. Ing. Pavol Rybár dékán; a Zólyomi Műszaki Egyetem Erdőmérnöki kar részéről Prof. Ing. Štefan Zihlavník dékán, valamint Dr. Ing. Marián Lichner, Banská Štiavnica polgármestere. A Deklaráció német, magyar és szlovák nyelven készült el, mindegyik aláírásra került. A dokumentumok egyezőségét, és az aláírásokat közjegyző hitelesítette a helyszínen. Az aláírást követő beszédében a miskolci Műszaki Földtudományi Kar dékánja kiemelte: „A Habsburg Birodalom területén, Selmebányán alapított intézmény korát messze megelőzően mai értelemben véve igazi Európai Intézmény volt. Az akadémia soknemzetiségű professzorgárdája képezte a birodalom, később az Osztrák

⁸ Az egyetem rektora, Dr. h.c. Dipl.-Ing. Dr. mont. Wolfgang Pöhl professzor más irányú elfoglaltsága miatt nem tudott Kassára utazni.

2. kép. A Deklaráció aláírása Kassán, 2001. november 30-án. Dr. Mészáros Károly a jogutód Erdőmérnöki kar dékánja (Fotó: Dr. Sasvári Tibor)

Magyar Monarchia bányászata és kohászata számára a szakembereket, német, magyar, cseh, szlovák, horvát, szerb és román nemzetiségű ifjakat, akik békében és barátságban éltek, tanultak és szórakoztak.

A történelem viharai a Bányászati és Erdészeti Akadémiát is megérintették, a béke és barátság, a tanulás és alkotás nyugodt légkörét feldúlták. Az intézmény székhelye is többször változott, a soknemzetiségű Európai kisugárzású intézmény nemzeti intézménnyé alakult át. A bekövetkezett változások hatására, a történelem különböző időszakában sorra alakultak meg a bányászati-kohászati-erdészeti felsőoktatás azon nemzeti intézményei, amelyek valamilyen módon Alma Materüknek érezték és érzik az ősi Selmeci Akadémiát, elfogadják és követik annak felvilágosult szellemét, szellemiségét, és vállalják annak szellemi örökségét. Ez a szándék, ez a tény köti össze a nyilatkozatot aláírt intézményeket. Bízom abban, hogy a ma aláírt dokumentum tovább segíti és erősíti intézményeink kapcsolatát és együttműködését, egymás jobb megismerését és elfogadását a sokszínű, de mégis egységes Európa létrejöttét.”

Sajnos az aláírást követően a Kassai Műszaki Egyetem vezetése részéről nem csökkentek az alaptalan támadások. 2002. január 17-én Sinay rektor és Flórián rektorhelyettes látogatást tettek a Miskolci Egyetemen. Egyetemünk rektorával történő találkozás során a Kassai Egyetem vezetői nehezményezték a Deklaráció előkészítését és aláírását, különösen a miskolci és a kassai kohómérnöki karok mellőzését. A megbeszélésen a Műszaki

3. kép. Deklaráció emlékülés az egykori Kammerhof dísztermében 2002. szeptember 13-án. b1: Dr. Marián Lichner polgármester, b2: Dr. Böhm József (MFK), j2: Dr. Mészáros Károly (EMK), j1: Dr. Pavol Rybar (BERG) dékánok (Fotó: Dr. Sasvári Tibor)

Földtudományi kar dékánja tájékoztatta a vendégeket, hogy a két érintett kar többszöri megkeresésre és felkérésre sem kívánt csatlakozni a Deklaráció előkészítéséhez és aláírásához. A Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi kar akkori vezetése részéről teljes érdektelenség, a kassai Kohómérnöki kar részéről pedig teljes elutasítás volt tapasztalható. Sajnos közel tíz évet kellett várni, hogy ez a helyzet megváltozzon és megoldódjon.

A selmecebányai ünnepi események

Az eredeti terveknek megfelelően 2002. szeptember 11–13. között Pozsonyban és Selmecebányán ünnepségsorozat keretében emlékeztek meg a Selmecei Akadémia Mária Terézia által 1762-ben történt alapításának 240., a szlovák bányászati mérnökképzés Pozsonyban történt indítása (1942) 60., valamint a bányászati képzés Kassán történő működésének (1952) 50. évfordulójára. A pozsonyi Műszaki Egyetemen 2002. szeptember 11-én tartott ünnepségen részt vett Rudolf Schuster köztársasági elnök is, aki a fogadáson magyarul is köszöntötte a soproni és miskolci résztvevőket. Az ünnepséghez kapcsolódó konferencián a bányászati szekcióban, Dr. Zsámboki László főigazgató (Miskolci Egyetem, Könyvtár, Levéltár és Múzeum), Doz. Dr. Ivan Herčko, a Szlovák Bányászati Múzeum (Slovenské Banské Múzeum) volt igazgatója és Prof. Dr. Günther Jontes, a Leobeni

4. kép. A Deklaráció ünnepség emléktárgya. A selmeci tanulmányi emlékérmek verőtövével és Agricola könyvrészletének felhasználásával alkotta Varga Éva miskolci képzőművész (Fotó: Dr. Ormos Tamás)

5. kép. Deklaráció ünnepség a Szent Katalin templomban 2002. szeptember 13-án. b1: Dr. Marián Lichner, Selmecebánya polgármestere, b2: Dr. Wolfgang Pöhl, a leobeni Montanuniversität rektora, b3: Kobold Tamás, Miskolc polgármestere, j2: Gimesi Szabolcs, Sopron polgármestere, j1: Nadežda Babiaková, Selmecebánya akkori alpolgármestere (jelenlegi polgármester, 2019) (Fotó: Dr. Sasvári Tibor)

Városi Múzeum igazgatója tartottak előadást a bányászati-kohászati és erdészeti képzés történeti eseményeiről. Szeptember 13-án délelőtt Selmezbányán az egykori Kammerhof (ma a Szlovák Bányászati Múzeum) épületének barokk termében (3. kép) Dr. Marián Lichner, Selmezbánya polgármestere köszöntötte az ünnepségre meghívott polgármestereket, az egyetemek rektorait és a dékánokat. A rektorok és polgármesterek rövid köszöntő beszédeit követően, a Deklaráció aláírásának emlékére készített dísztárgyat adtak át Dr. Bóhm József (MFK) és Dr. Pavol Rybár (Faculta BERG) dékánok a résztvevőknek. Az alkotást Varga Éva miskolci képzőművész tervezte és készítette (4. kép).

Az ünnepséget követően az egyetemek rektorai és a jelenlévő dékánok leszálltak a történelmi emlékeket őrző Glanzenberg táróba, és emléktáblát avattak az ünnepi események emlékére. A délután folyamán a polgármesterek, rektorok és dékánok, valamint további meghívottak a talárokban, valamint egyetemeik szimbólumait viselve a város-házáról közösen vonultak a Szt. Katalin-templomba, ahol a város és a karok zászlói körében Dr. Ing. Marián Lichner polgármester vezette az ünnepséget (5. kép). Prof. Dr. h.c. Dr. Kovács Ferenc (Miskolc Egyetem) akadémikus latinul, Prof. Dr. Horst Wagner (Montanuniversität Leoben) németül elmondott köszöntő beszédeit követően került sor a már korábban aláírt deklarációk megszentelésére és ünnepélyes átadására (6. kép). Az ünnepi eseménysorozatot este szalamander zárta le.

6 kép. Deklaráció ünnepség a Szent Katalin templomban 2002. szeptember 13-án. Dr. Bóhm József átveszi az aláírt és megszentelt deklarációt Dr. Marián Lichner polgármestertől (Fotó: Dr. Sasvári Tibor)

A jubileum alkalmából a miskolci és kassai érintett egyetemek közös gondozásában, Dr. Zsámboki László szerkesztésében megjelent az *Emlékkönyv Selmechánya 1762* című kiadvány, amely az Akadémia oktatási nyelvein, németül, magyarul és szlovákul tartalmazza az Akadémia és a bányászati felsőoktatás történetének magyar, szlovák és osztrák feldolgozását, vonatkozó eseményeit. A kiadványt Dr. Kovács Ferenc latin nyelvű köszöntője vezeti be és Dr. Böhm József utószava (2001. november 30-án Kassán elmondott beszéde) zárja le.

Csatlakozás a Deklarációhoz

A Deklaráció 2001-ben történt aláírását és a 2002. szeptemberi selmechányai ünnepeket követően a Selmec–Sopron–Miskolc, valamint az aláíró szlovák intézmények kapcsolatában jelentős pozitív változás állt be. Az Alma Mater városának vezetése fokozott figyelmet fordított az akadémia jogutód intézményeire, a történelmi hagyományokra. A jogutód soproni és miskolci intézmények hallgatóinak kezdeményezéseit örömmel fogadták, így került sor 2006-ban Miskolcra csille, Sopronból faragott farönk Selmechányára történő eltolására (7. kép). A hallgatókat Lichner polgármester az egykori Kammerhof épületének udvarán ünnepélyesen fogadta és megvendégelte. Ehhez az eseményhez kötődik Lichner polgármester kezdeményezése és meghívása az évenként megrendezésre kerülő „Akademisták Selmecen” rendezvényre is, amely hagyományt a későbbi polgármesterek, Pavol Balžanka és Nadežda Babiaková is folytatták és folytatják. A múltunknak és történelmi gyökereinknek emléket állító csillét és faragott farönköt ünnepélyesen az első „Akademisták Selmecen” rendezvény keretében 2006. október 14-én helyezték el az érintett karok hallgatói és vezetői az egykori Akadémia Erdészeti, valamint Bányászati palotáiban.

A Deklaráció aláírásának kedvező fogadtatását és hatásait tapasztalva szlovák részről próbálkozások történtek más szlovák műszaki felsőoktatási intézmény (vegyész, építés stb.) csatlakozására is, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy az egész szlovák műszaki felsőoktatás gyökereit a selmeci Akadémiához vezessék vissza. Ezeket a törekvéseket az aláíró intézmények határozottan elutasították.

A miskolci és a kassai kohómérnöki karok vezetésében bekövetkező változásokat követően, valamint további „utódkarok” (Dunaújvárosi Főiskola, Soproni Egyetem Geoinformatikai kar (Székesfehérvár), ostravai Kohómérnöki kar) kezdeményezték, hogy az előzőekben felsorolt intézmények bevonásával készüljön és kerüljön aláírásra egy új Deklaráció. A Műszaki Földtudományi Kar, az Erdőmérnöki kar, továbbá a kezdeményezésben és előkészítésben jelentős feladatokat felvállaló Faculta BERG dékánjai, ismerve a már aláírt deklaráció előkészítésének nehézségeit és körülményeit, határozottan elutasították a több éves előkészítés után aláírt Deklaráció ismételt tárgyalását, felülvizsgálatát. Szövegszerző javaslatot tettek egy csatlakozó nyilatkozatra, amelyet az érintett karok/intézmények elfogadtak. A „Csatlakozási nyilatkozat” előkészítésében és szervezésében jelentős szerepet vállalt Dr. Gácsi Zoltán, a Miskolci Egyetem Műszaki

7. kép. a): A Sopronból eltolt farönk elhelyezése, b): A Miskolcra eltolt csille elhelyezése.
„Akademisták Selmecen”, Selmecbánya, 2006. október 14. (Fotók: Dr. Dúl Jenő)

8. kép. A Deklarációhoz való csatlakozási ünnepség a Szent Katalin templomban 2009. október 10-én. Aláírók: b1: Molnár István igazgató, b2: Dr. Mélykúti Gábor dékán, b3: Dr. Gácsi Zoltán dékán, b4: Pavol Balžanka polgármester, j2: Dr. Zdeněk Toman dékánhelyettes, j1: Dr. Štefan Nižník dékánhelyettes (Fotó: Dr. Palotás Árpád)

Anyagtudományi kar akkori dékánja, Dr. Dúl Jenő, a kar professzora, valamint a kassai kohász kar (Hutnícka fakulta, Technickej Univerzity v Košiciach) dékánhelyettese, Doc. Dr. Štefan Nižník. „A Csatlakozási nyilatkozatot” a Deklarációt aláíró intézmények képviselőinek jelenlétében 2009. október 10-én Selmecebányán, az „Akademisták Selmecen” rendezvény keretében ünnepélyesen aláírták.

A „Csatlakozási nyilatkozatot” amely szerint: „Mi a Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi kar, Hutnícka fakulta Technickej univerzity v Košiciach, Fakulta metalurgie a materiálóvého inžénýrstvi Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, Dunaújvárosi Főiskola a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kar Székesfehérvár, aláírásunkkal megerősítve, ezennel kijelentjük, hogy minden tekintetben elfogadjuk a társegyetemek és Karok által korábban aláírt DEKLARÁCIÓT ...” A Miskolci Egyetem Műszaki Anyagtudományi kar – mint jogutód intézmény – részéről Dr. Gácsi Zoltán dékán írta alá a „Csatlakozási nyilatkozatot”. A szellemi örökséget valló intézmények aláírói: Nyugatmagyarországi Egyetem Geoinformatikai kar részéről Dr. Mélykúti Gábor dékán, az ostravai Műszaki Egyetem Kohómérnöki kar (Fakulta metalurgie a materiálóvého inžénýrstvi) részéről Doc. Ing. Dr. Zdeněk Toman dékánhelyettes; a Kassai Műszaki Egyetem Kohómérnöki kar részéről Doc. Ing. Dr. Štefan Nižník dékánhelyettes; a

Dunaújvárosi Főiskola részéről Molnár István igazgató, továbbá Pavol Balžanka, Selmecbánya polgármestere írták alá (8. kép). A „Csatlakozási nyilatkozattal” nyolc évvel a Deklaráció aláírását követően, a történelmi tényekhez ragaszkodva, rendeződött a Selmeci Akadémia jogfolytonosságának, szellemi örökségének évtizedek óta nyitott és vitatott kérdése.

A Deklaráció jelentősége és hatásai

A Deklaráció aláírása jelentős lépésnek tekinthető a Selmeci Akadémia történetének, történelmi hagyatékának, tudománytörténeti szerepének és jelentőségének a tényekhez igazodó rendezésében, a magyar és szlovák intézmények között évtizedeken át fennálló viták megnyugtató tisztázásában. Voltak és vannak (magyar és szlovák részről is) ma is, akik megkérdőjelezik szükségességét, fenntartásokkal fogadják annak szövegét. A tények azonban azt mutatják, hogy a Deklaráció előkészítése és aláírása, a csatlakozási nyilatkozattal kiegészülve, nagyon pozitív változásokat hozott a Selmeci Akadémia történelmi hagyatékának őrzésében, az elérhetőségben, Selmecbánya város és intézményei nyitottságában. Tudomásul kell vennünk, hogy az ősi Alma Mater épület-együttese, egykori professzorainak, hallgatóinak, történelmi jelentőségű eseményeinek színhelye, Selmecbánya, immáron több mint száz éve Szlovákia (korábban Csehszlovákia) területén található. A Selmecbánya városához köthető történelmi emlékeink méltó megőrzése és ápolása csak szlovák kollégáink támogatásával, közös érdek és szándék mellett valósítható meg. A világon elsőként alapított bányászati, kohászati, erdészeti akadémia jelentőségét, hazai és nemzetközi kultúrtörténeti, ipartörténeti értékét nem csökkenti, sőt inkább növeli, hogy az ősi Alma Matert számos Közép-európai intézmény is magáénak vallja, szellemiségét őrzi és tovább viszi. Ma már a Selmeci Akadémia nem megosztja, hanem összeköti a Kárpát-medence országait, nemzeteit, diákságát.

A már említett pozitív fejlemények mellett érdemes számba venni azokat az eseményeket, változásokat, amelyeket a Deklaráció aláírását követően történtek:

- „Akademisták Selmecen” ünnepségsorozat elindítása és megtartása;
- Csille, faragott farönk fogadása, elhelyezése az egykori akadémia Bányászati és Erdészeti palotáiban, magyar és szlovák nyelvű táblákkal;
- Magyar nyelvű emlékek, táblák visszahelyezése az Akadémia épületében;
- Magyar nyelvű feliratok megjelenése;
- Jubileumi megemlékezések (OMBKE, OEE), ünnepi ülések;
- Kihelyezett miskolci MFK és MAK kari tanácsülések;
- Rendszeres, évenkénti megemlékezés a Deklaráció aláírása évfordulóján;
- A szlovák kiadványokban elkezdődött az Akadémia történetének tényszerű megjelenítése.